

Magda Dziembowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-4370-5356

magda.dziembowska@uwm.edu.pl

Robert Dziembowski

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-1697-637X

robert.dziembowski@uwm.edu.pl

Apelacja w postępowaniu procesowym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4 lipca 2019 r. Część 2 – orzeczenie kasatoryjne

Orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji

Niezwykle istotną i jednocześnie dyskusyjną zmianę wprowadził ustawodawca w regulacji dotyczącej uchylenia wyroku przez sąd drugiej instancji i przekazania go do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji¹. Należy zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat nastąpiły korzystne zmiany procedury cywilnej, m.in. w zakresie znaczącego ograniczenia możliwości wydawania orzeczeń kasatoryjnych przez sąd odwoławczy². W uzasadnieniu wprowadzanych zmian ustawodawca zwrócił jednak uwagę na konsekwencję tego ograniczenia w postaci praktyki sądów pierwszej instancji polegającej na obciążaniu sądów odwoławczych potrzebą przeprowadzania postępowań dowodowych. Bezsprzecznie zgodzić należy się z ustawodawcą, iż postępowanie dowodowe powinno stanowić domenę sądu pierwszej instancji. Tym samym sąd odwoławczy nie powinien być sądem, który prowadzi zasadnicze postępowanie w sprawie³.

¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 30 maja 2016 r., sygn. I ACa 305/16, LEX nr 2061765.

² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 9 grudnia 2015 r., sygn. I ACa 1095/15, orzeczenie kasatoryjne, LEX nr 2295165.

³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3137/2019, s. 82.

W nowym stanie prawnym dokonano rewolucji w zakresie dotyczącym składu sądu pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Znaczącym *novum* jest wprowadzenie zasady określającej rozpoznanie przekazanej sprawy przez ten sam skład sędziowski, który rozstrzygał uprzednio w tej samej sprawie. Zasadniczy cel zmian podyktowany był potrzebą poniesienia konsekwencji swoich błędów przez sędziego, który popełnił je orzekając w sprawie w pierwszej instancji. W uzasadnieniu wprowadzanych zmian odnaleźć można zapisy wskazujące, że intencją ustawodawcy było obciążenie dodatkowym nakładem pracy bezpośrednio sędziego, który się do niego przyczynił. Poprzez taką regulację ustawodawca wskazał, iż jest to sprawiedliwy zabieg stanowiący jednocześnie motywację dla sędziów do starannego prowadzenia postępowań⁴. Nowa regulacja poddana została krytyce. Już w opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych odnoszącej się do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw wyrażono stanowczą dezaprobatę przyjętego rozwiązania. Wskazano w nim, że argumenty ustawodawcy są nie do zaakceptowania. Podkreślono, iż sąd, który wydał zaskarżony wyrok, nie powinien ponosić kary w postaci rozpoznania sprawy ponownie. Zgodzić się należy z wyrażonym w opinii poglądem, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania powinno zagwarantować rozpoznanie jej „przez skład sądu nieuprzedzony do sprawy wcześniejszym postępowaniem”⁵. Wprowadzone zmiany słusznie skrytykowało również środowisko naukowe. Stanowczą dezaprobatę wprowadzonej regulacji wyraziła dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska⁶ w ekspertyzie z 1 marca 2019 roku sporządzonej na temat projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Autorka dokonała analizy przepisów prawa polskiego, międzynarodowego i europejskiego pod kątem zgodności ich z wprowadzaną regulacją. Zgodzić się należy z autorką, że zmiana w zakresie składu sędziowskiego w rażący sposób narusza zasady i akty prawa. Bezsprzecznie naruszone zostały zasady bezstronności, niezależności i niezawisłości sędziego. Powyższe zasady gwarantowane są przez Powszechną Deklarację Praw Człowieka⁷, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych⁸, Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Pod-

⁴ Ibidem, s. 82.

⁵ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3137), Warszawa, 18 stycznia 2019 r., s. 26.

⁶ Opinia zewnętrzna sporządzona przez dr hab. Agnieszkę Górę-Błaszczkowską, prof. SWPS, przez wskazanie ww. przez poseł Barbarę Dolniak, wicemarszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷ Art. 10 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka stanowi: „Każdy człowiek ma na warunkach całkowitej równości prawo, aby przy rozstrzyganiu o jego prawach i zobowiązaniach lub o zasadności wysuwanego przeciw niemu oskarżenia o popełnienie przestępstwa być słuchanym sprawiedliwie i publicznie przez niezależny i bezstronny sąd”. Źródło: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html>.

⁸ Art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych stanowi: „Wszyscy ludzie są równi przed sądami i trybunałami. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego

stawowych Wolności⁹ oraz Konstytucję RP¹⁰. Zapewniają one prawo do rzetelnego procesu. Sprawa powinna być rozpoznana przez niezawisły i bezstronny sąd. Bezsprzecznie przyjąć należy, że niezawisłość sędziowska stanowi gwarancję rzetelności prowadzonego postępowania. Przymiotu rzetelności nie można przypisać postępowaniom, w których narusza się podstawowe wartości. Ponowne rozpoznanie sprawy przez tego samego sędziego bezsprzecznie narusza prawo strony do rzetelnego postępowania. Zgodzić się należy za A. Górą-Błaszczkowską, iż w takim przypadku strona będzie miała uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego. Nie można wykluczyć, że będzie jej towarzyszyła obawa stronniczego i niesprawiedliwego traktowania przez sędziego ponownie rozpoznającego jej sprawę. Podkreślić należy, że rzetelność procesu nie wynika jedynie z przekonania sądu o prawidłowym jego prowadzeniu. Strona postępowania również powinna być przekonana o tym, że sąd nie jest stronniczy a proces jest rzetelnie prowadzony¹¹.

Za niezrozumiałe uznać trzeba argumenty ustawodawcy wskazujące, że ponowne rozpoznanie sprawy przez tego samego sędziego stanowi wyraz poniesienia przez niego skutków swoich błędów, popełnionych przy rozstrzygnięciu sprawy przed sądem pierwszej instancji. Zmiana obowiązujących dotychczas przepisów podyktowana została intencją „przerzucenia na sąd odwoławczy

---

rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd, ustanowiony przez ustawę, przy orzekaniu co do zasadności oskarżenia przeciw niemu w sprawach karnych bądź co do jego praw i obowiązków w sprawach cywilnych. Prasa i publiczność mogą być wykluczone z całości lub części rozprawy sądowej ze względu na moralność, porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w demokratycznym społeczeństwie albo jeżeli interes życia prywatnego stron tego wymaga, albo w stopniu, w jakim sąd uzna to za bezwzględnie konieczne w szczególnych okolicznościach, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom sprawiedliwości; jednakże każde orzeczenie sądu wydane w jakiegokolwiek sprawie karnej lub cywilnej będzie publicznie ogłoszone, z wyjątkiem przypadków, gdy wymaga tego interes młodocianych lub gdy sprawa dotyczy sporów małżeńskich albo opieki nad dziećmi” (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167).

⁹ Art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności stanowi: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości” (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284).

¹⁰ Art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi: „Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko *Konstytucji* oraz ustawom” (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483).

¹¹ A. Góra-Błaszczkowska, *Ekspertyza na temat projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 1 marca 2019 r.*, Warszawa 2019, s. 2–7.

postępowania dowodowego” przez sędziów rozstrzygających sprawy w pierwszej instancji. Takie twierdzenie ustawodawcy nie zasługuje na aprobatę, gdyż poglądu tego nie uzasadniają żadne przeprowadzone badania w tym zakresie. Trudno nie odnieść wrażenia, iż ustawodawca zakłada nieomyślność sądów drugiej instancji. Wydaje się, że w przekonaniu ustawodawcy uchybienia procesowe mogą wystąpić jedynie przy rozstrzyganiu spraw przed sądem pierwszej instancji. W sporządzonej ekspertyzie autorka słusznie wskazuje sytuacje, w których wyrok sądu pierwszej instancji – chociażby trafny i prawidłowy – zostaje uchylony przez sąd odwoławczy z innych przyczyn aniżeli nieprawidłowa ocena stanu faktycznego sprawy¹². Tym samym słusznie zauważyć należy, że przeprowadzenie postępowania dowodowego przez sąd odwoławczy nie zawsze stanowi konsekwencję nieprawidłowego przeprowadzenia postępowania czy też braku w staranności prowadzenia postępowania przez sąd niższej instancji.

Niemniej w celu odejścia od restrykcyjnej wykładni omawianej zmiany wprowadzono zapis wyłączający ten sam skład sędziowski, w przypadku gdy rozpoznanie sprawy w tym samym składzie nie jest możliwe albo powodowałoby nadmierną zwłokę w postępowaniu. Ustawodawca wskazał, że sytuacja taka może mieć miejsce w przypadku przejścia sędziego do innego wydziału czy też długotrwałej jego nieobecności¹³.

Warto zwrócić uwagę, że wprowadzając powyższe zmiany naruszono zasady prawidłowej legislacji. Wejście w życie omawianego przepisu pozostaje w sprzeczności z innymi przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.). Dochodzi do kolizji wprowadzanego art. 386 § 5 k.p.c.¹⁴ z utrzymanym w brzmieniu dotychczasowym art. 48 pkt 5 k.p.c.¹⁵, statuującym wyłączenie z mocy ustawy sędziego w sprawach, w których w pierwszej instancji brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Podkreślić należy, że oba przepisy regulują tę samą sytuację w sposób dokładnie odmienny. Zaznaczyć również należy, że sprzeczność wprowadzanego artykułu występuje również w odniesieniu do utrzymanych przez ustawodawcę w obecnym kształcie przesłanek nieważności postępowania. Po wejściu w życie nowelizacji nie ulegnie zmianie treść art. 379 pkt 4 k.p.c. statuującego, że nieważność postępowania zachodzi

¹² Ibidem, s. 5.

¹³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw..., s. 83.

¹⁴ Art. 386 § 5 k.p.c. zmieniony przez art. 1 pkt 135 ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469), zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r. Art. 386 § 5 k.p.c. otrzymuje brzmienie: „W przypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd rozpoznaje ją w tym samym składzie, chyba że nie jest to możliwe lub powodowałoby nadmierną zwłokę w postępowaniu”.

¹⁵ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 21 sierpnia 2019 r., sygn. I ACa 344/19, LEX nr 2741654 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 października 2017 r., sygn. III AUa 1875/15, LEX nr 2409403.

w przypadku, gdy w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy¹⁶. Tym samym – biorąc pod uwagę treść art. 48 pkt 5 k.p.c. – w przypadku niewyłączenia sędziego w przypadku, gdy orzekał on podczas poprzedniego rozpoznania sprawy, spowoduje nieważność postępowania w oparciu o art. 379 pkt 4 k.p.c. Bezsprzecznie stwierdzić należy, że oba przepisy pozostawione w dotychczasowym kształcie pozostają w sprzeczności z wprowadzanym art. 386 § 5 k.p.c.¹⁷

Warto nadmienić, że wątpliwości budzi również zastosowanie nowego przepisu art. 191¹ k.p.c.¹⁸ w zw. z art. 386 § 5 k.p.c. Problematyczna okaże się sytuacja, w której powództwo zostanie oddalone ze względu na jego oczywistą bezzasadność przez sąd pierwszej instancji, a następnie wyrok ten zostanie uchylony przez sąd odwoławczy. Mając na uwadze treść wprowadzanych zmian, w takim przypadku rozpoznanie sprawy nastąpi ponownie przez sędziego, który orzekał poprzednio w sprawie. Trudno nie odnieść wrażenia, że wprowadzenie obu tych przepisów – w obecnym kształcie – naruszy zasady niezależności i bezstronności sędziego¹⁹.

Warto zauważyć, że w uzasadnieniu wprowadzanych zmian ustawodawca odwołał się do potrzeby zapewnienia niezawisłości sędziowskiej. Uznał, że obecne związanie sądu pierwszej instancji wskazaniem co do dalszego postępowania, w przypadku przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania, rażąco narusza niezawisłość sędziego. Rozpoznanie sprawy ponownie przez ten sam skład sędziowski obliguje go do rozpoznania sprawy w konkretny sposób. Zważywszy na powyższe, w ocenie ustawodawcy, niezbędne było wprowadzenie zmian w tym zakresie²⁰. Nowelizacja zapewnienia prowadzenia ponownie postępowania przed sądem pierwszej instancji w sposób niezależny, niepowodujący związania sędziego poglądem sądu odwoławczego co do dalsze-

¹⁶ Por. uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. BSA I-4110-1/2020, LEX nr 2770251.

¹⁷ A. Góra-Błaszczkowska, op. cit., s. 8.

¹⁸ Art. 191¹ k.p.c. dodany przez art. 1 pkt 65 ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r. Art. 191¹ k.p.c. brzmi: „§ 1. Jeżeli z treści pozwu i załączników oraz okoliczności dotyczących sprawy, a także faktów, o których mowa w art. 228, wynika oczywista bezzasadność powództwa, stosuje się przepisy § 2–4. § 2. Gdyby czynności, które ustawa nakazuje podjąć w następstwie wniesienia pozwu, miały być oczywiście niecelowe, można je pominąć. W szczególności można nie wzywać powoda do usunięcia braków, uiszczenia opłaty, nie sprawdzać wartości przedmiotu sporu ani nie przekazywać sprawy. § 3. Sąd może oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając pozwu osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z pozwem. § 4. Uzasadnienie wyroku sporządza się na piśmie z urzędu. Powinno ono zawierać jedynie wyjaśnienie, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne. Wyrok z uzasadnieniem sąd z urzędu doręcza tylko powodowi z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia”.

¹⁹ A. Góra-Błaszczkowska, op. cit., s. 9 i 10.

²⁰ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw..., s. 83.

go prowadzenia postępowania. Nowa regulacja wyeliminowała z brzmienia dotychczasowego przepisu art. 386 § 6 k.p.c.²¹ zapis odnoszący się do związania sądu pierwszej instancji wskazaniem dotyczącym sposobu dalszego prowadzenia postępowania wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego. Niemniej zasadne było utrzymanie dotychczasowego zapisu statuującego związanie sądu pierwszej instancji oceną prawną zawartą w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji. Ustawodawca zauważył, że takie rozwiązanie jest konieczne ze względu na naturalną konsekwencję systemu kontroli instancyjnej²². Zaznaczyć należy, że ocena prawna sądu odwoławczego nie wiąże, w przypadku gdy stan prawny lub faktyczny uległ zmianie albo w uchwale Sądu Najwyższego rozstrzygającej zagadnienie prawne, wyrażona została odmienna ocena prawna, co nastąpiło po wydaniu przez sąd drugiej instancji wyroku w sprawie. Powyższe wyłączenie podyktowane zostało potrzebą zapewnienia niezawisłości sądu pierwszej instancji i dokonania przez niego samodzielnej oceny prawnej. Podkreślić należy, że ocena ta powinna zostać dokonana w oparciu o dawny i nowy pogląd²³.

Wstrzymanie wykonania wyroku sądu drugiej instancji

Zważywszy na potrzebę poszerzenia możliwości zastosowania instytucji wstrzymania wykonania wyroku sądu drugiej instancji dokonano zmian w treści art. 388 k.p.c.²⁴. W obecnym stanie prawnym wstrzymanie wykona-

---

²¹ Art. 386 § 6 k.p.c. zmieniony przez art. 1 pkt 135 ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r. Art. 386 § 6 k.p.c. otrzymuje brzmienie: „Ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiąże zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak przypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, albo po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale rozstrzygającej zagadnienie prawne wyraził odmienną ocenę prawną”.

²² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw..., s. 83.

²³ Ibidem.

²⁴ Art. 388 § 1 k.p.c. zmieniony przez art. 1 pkt 137 lit. a ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r. Art. 388 § 1 k.p.c. otrzymuje brzmienie: „Jeżeli na skutek wykonania orzeczenia stronie może być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji na wniosek strony może wstrzymać wykonanie swego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego. Jeżeli apelację oddalono, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie także orzeczenia sądu pierwszej instancji”. Art. 388 § 1¹ k.p.c. dodany przez art. 1 pkt 137 lit. b ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r. Art. 388 § 1¹ k.p.c. brzmi: „W przypadku, o którym mowa w § 1, sąd drugiej instancji na wniosek strony może także uzależnić wykonanie orzeczenia od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia”.

nia orzeczenia możliwe jest jedynie w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej. Po wprowadzonej nowelizacji termin ten obejmować będzie również czas przed wniesieniem skargi kasacyjnej a po wydaniu wyroku przez sąd odwoławczy²⁵. Zaznaczyć należy, że regulację odnoszącą się do zabezpieczenia, wydzielono do kolejnego paragrafu art. 388 k.p.c.

Zakończenie

Wprowadzona nowelizacja procedury cywilnej ma na celu przyśpieszenie i usprawnienie postępowań cywilnych. Pierwsze zapowiedzi projektowanych zmian można datować na grudzień 2016 roku. Już wtedy w programie kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości zamierzano zreformować przepisy w sposób zapewniający w szerszym zakresie polubowne kończenie sporów, wyeliminowanie nadużyć prowadzących do przewlekłości postępowań, a w efekcie wprowadzenie sprawniejszego i bardziej przyjaznego dla stron procesu cywilnego²⁶.

Bezsprzecznie stwierdzić należy, że nowelizacja procedury cywilnej dokonana ustawą z 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) rewolucjonizuje przebieg postępowań odwoławczych. Można oczekiwać, że wprowadzone modyfikacje przyniosą wiele pożądanых zmian, bowiem nowa regulacja sprzyja w zasadniczej mierze uproszczeniu postępowania przed sądem drugiej instancji. Wprowadzona nowelizacja przekazuje w całości podejmowanie kontroli formalnej apelacji sądowi odwoławczemu. W świetle wprowadzonych zmian to sąd drugiej instancji ustalać będzie spełnienie wymogów wnoszonej apelacji w zakresie formy, treści, terminu oraz opłaty. Ze względu na formalny charakter kontroli międzyinstancyjnej poszerzono kompetencje referendarzy sądowych. Oni również uprawnieni zostali do sprawowania kontroli przesłanek skutecznego wniesienia apelacji. Uproszczenie czynności kontroli formalnej ma na celu przyśpieszenie postępowania międzyinstancyjnego, jak również ograniczenie obrotu pocztowego. Jednakże to praktyka pokaże, czy zamiar ustawodawcy zostanie zrealizowany.

Polski proces cywilny zakłada koncentrację materiału dowodowego przed sądem pierwszej instancji. Strona postępowania została zobligowana do wskazywania dokładnych faktów stanowiących istotę składanych wniosków dowo-

²⁵ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw..., s. 83.

²⁶ M. Klonowski, *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2(31), s. 180.

dowych, żądań czy zarzutów. Podjęcie przez sąd drugiej instancji decyzji o przeprowadzeniu postępowania dowodowego podlega każdorazowej ocenie w odniesieniu do konkretnej sprawy cywilnej. Istotnej zmianie uległ również tryb procedowania sądu drugiej instancji. Przełomem w trybie procedowania sądu odwoławczego jest możliwość rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym – w przypadku gdy nie jest konieczne przeprowadzenie rozprawy. Wyjątek stanowi sytuacja, w której strona złoży wniosek o przeprowadzenie rozprawy. Słusznie można oczekiwać, że poszerzenie możliwości rozpoznania apelacji w trybie nieprocesowym przyczyni się znacznie do przyspieszenia postępowania odwoławczego.

Niezwykle istotną i jednocześnie dyskusyjną zmianę ustawodawca wprowadził w regulacji dotyczącej uchylenia wyroku przez sąd drugiej instancji i przekazania go do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Bezsprzecznie stwierdzić należy, że postępowanie dowodowe powinno stanowić domenę sądu pierwszej instancji. W nowym stanie prawnym wprowadzono zasadę określającą rozpoznanie przekazanej sprawy przez ten sam skład sędziowski, który rozstrzygał uprzednio w tej samej sprawie. Rozwiązanie te słusznie zostało poddane krytyce. Należy zauważyć, że zmiana w zakresie składu sędziowskiego w rażąco sposób narusza zasady i akty prawa. Sprawa powinna być rozpoznana przez niezawisły i bezstronny sąd. Przymiotu rzetelności nie można przypisać postępowaniom, w których narusza się podstawowe wartości. Trudno nie odnieść wrażenia, że wprowadzenie takiej regulacji naruszy zasady niezależności i bezstronności sędziego. Ponowne rozpoznanie sprawy przez tego samego sędziego bezsprzecznie narusza prawo strony do rzetelnego postępowania.

Należy zgodzić się z A. Górą-Błaszczkowską, że wprowadzona regulacja stanowi zagrożenie naruszenia zasady rzetelnego postępowania. Ustawodawca dokonał zmian nie mając na względzie zasad i zobowiązań zawartych w regulacjach tak polskiego porządku prawnego, jak i międzynarodowego. Tym samym można przypuszczać, że ułatwi to stronom postępowania wniesienie skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z powołaniem się na naruszenie przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Strony będą mogły wskazać naruszenie zasady niezawisłości i bezstronności sędziowskiej czyli prawa strony do rzetelnie ukształtowanego procesu²⁷.

Ponadto nie sposób nie zauważyć sprzeczności, jaka występuje pomiędzy nową regulacją, którą statuuje art. 386 § 5 k.p.c. z utrzymanym w brzmieniu dotychczasowym art. 48 pkt 5 k.p.c. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. Ta sama sytuacja faktyczna uregulowana została uregulowana w sposób całkowicie odmienny.

Wprowadzając szereg zmian w procedurze cywilnej, ustawodawca miał na celu doprowadzenie do efektywnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

²⁷ A. Góra-Błaszczkowska, op. cit., s. 25.

Uznano, że należy dążyć do przyśpieszenia prowadzonych postępowań poprzez usprawnienie postępowania cywilnego. Postulat szybkości postępowania oraz centralizacja materiału procesowego rzutują bezpośrednio na zbytne sformalizowanie postępowania. Słusznie zaznaczono w opinii przedstawionej przez Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych²⁸, że wprowadzony model postępowania nie odpowiada idei wymiaru sprawiedliwości. Tym samym istnieje uzasadniona obawa naruszenia zasady rzetelności rozpatrzenia sprawy oraz wydania sprawiedliwego orzeczenia. Mimo trafnych intencji ustawodawcy, stanowczo stwierdzić należy, że powyższe wątpliwości nie powinny występować.

Wykaz literatury

- Góra-Błaszczkowska A., *Ekspertyza na temat projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa, 1 marca 2019 r.
- Klonowski M., *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2(31).
- Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3137), Warszawa, 18 stycznia 2019 r.
- Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3137/2019.

Summary

Appeal in procedural proceedings in the light of the amendment to the Code of Civil Procedure of 4 July 2019.

Part 2 – Judgments setting aside the judgment and remanding the case

Key words: amendment, civil proceedings, appeal, court

In the amendment to the code of civil procedure and some other acts of July 4, 2019, the Polish legislator has carried out a comprehensive reform of proceedings in civil matters. The legislator introduced a number of changes to the provisions of the Code of Civil Procedure. Extensive modification

²⁸ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych..., s. 4.

of procedural law is aimed at simplifying, streamlining and accelerating the hearing of cases before common courts. The introduced regulation was classified within the following groups: preparation of the case for examination, prevention of abuse of procedural law, evidence, justification of judgments and appeal proceedings, proceedings in commercial cases, other separate proceedings, general streamlining of proceedings, court costs, introductory provisions and other provisions.